

Gwarchod Natur ar gyfer y Dydoliad i'r Gwarchodfa

Philip Precey

Damien Hughes

Nature Reserve
Gwarchodfa Natur
Cors Y Sarnau

LOCATION / LLEOLIAD

Managing for Wildlife

The reserve is managed to preserve a number of rare wetland habitats which show the transition of plant communities from open water through to mire, fen, bog and wet woodland over peat. These habitats are maintained by keeping water levels at the surface: damming ditches, keeping colonising trees and scrub at bay and cutting and grazing the mire and grassland areas. In 2014, the reserve was extended by purchasing Coed Tŷ Uchaf, a block of conifer plantation adjoining the site. The conifers were clear felled in 2016 – works to restore native habitats are well underway!

Rheoli Bywyd Gwylt

Mae'r warchodfa'n cael ei rheoli i warchod nifer y cynefinoedd prin o dir gwylb sy'n dangos y newid o gymunedau planhigion o ddŵr agored i gors, ffen a mign a choetir gwylb uwch ben mawn. Mae'r cynefinoedd hyn yn cael eu cynnal a'u cadw drwy gadw lefelau dŵr ar yr arwyneb: rhoi argaeau ar ffosydd, cadw coed a llwyni sy'n ehangu draw a thorri a phori'r gors a'r ardaloedd o laswelltir. Yn 2014 cafodd y warchodfa ei hymestyn drwy brynu Coed Tŷ Uchaf, bloc o blanhigfa conwyd gerllaw'r safle. Cafodd y conwyd eu torri yn 2016 – mae gwaith i adfer cynefinoedd cynhenid ar droed yn dda yma nawr!

We rely on volunteers to manage this reserve – can you help?

Rydyn ni'n dibynnu ar wirfoddolwyr i reoli'r warchodfa yma – fedrwch chi helpu?

www.northwaleswildlifetrust.org.uk

I'r warchodfa (SH 973 393; OS Explorer OL18). Trowch i'r dde wrth arwydd am lwyb trodd cyhoeddus i mewm troi i'r chwith a cherdded ar hyd yr ymyl glaswellt am 150m. Chwech i'n oaliws iawn (mae hon yn ffodd y gylwm iawn), wedyn ddywraint o'r Bala ar yr A494. Cedwedd yn ol i'r brif ffordd a'i parcioch ym mhentref Sarnau, oddetu 4 milltir i'r gogledd reserfe (SH 973 393; OS Explorer OL18).

Park in the village of Sarnau, approach 4 miles NE of Bala on the A494. Walk back to the main road and cross very carefully (this is a very fast road), then turn L and walk along the grass verge for 150m. Turn R at the sign posted public footpath into the park in the village of Sarnau, approach 4 miles NE of Bala on the A494.

Leave no trace of your visit and take your litter home

i ddod. Gofrestwrch heoddw i un ogystal a manylion o ein diwydiddiadau sydd ddioldeb i bawb sydd yn economeg ei'n gwair, bob copi yn cynnwys tair neu bedar str o ymddifferol aeth Natur Gogledd Cymru. Mae monthly e-newsletter. Each copy contains three of four stories of interest to everyone who supports our work, plus details of our forthcoming events. Sign up today!

E-natur is North Wales Wildlife Trust's free, monthly e-newsletter. Each copy contains three of four stories of interest to everyone who supports our work, plus details of our forthcoming events. Sign up today!

E-NEWS / E-NEWYDDION

- Cadw at gyngor ac arwyddolion lleol
- Cyflunio ym Mae'n llaw a bod yn barod
- Mwynhau'r awyr a groesedd naturiol
- Peidiwlod byth a chasglu nad adwredidio planhigion
- Tymor y rhwng a dar (Ebrill – Gorffenennaf)
- Cadwch gwn dan reolaeth effeithiol, ac ar dennyr yn ystod a ch sbwriel arfer gyda chi
- Peidiwlod unrhyw olin o ch ymwelliad ac ewch
- Cadwch at lwybrau a thraeau sydd wedi'u marcio
- Gadewch bob giat ac elido fel rydych yn eu canfod nhw awwr a groesedd naturiol leol a'r bobol eraill sy'n mwynhau'r ystyriwrch y gymaned leol
- Parcuhu pob eraill
- Cadwch ar y Cofod Cefn Gwlad bob amser a chofio'r canlynol:

Y Cofod Cefn Gwlad

- Follow advice and local signs
- Plan ahead and be prepared
- Never pick up root plants
- Keep gates and property as you find them
- Leave gates and property as you find them
- Consider the local community and other people enjoying the outdoors
- Respect other people
- Please follow the Countryside Code and always remember to:

Country Code

This nature reserve is one of more than 30 owned or managed by North Wales Wildlife Trust. By working with other landowners, managers and communities we aim to restore, recreate and reconnect fragmented natural habitats to achieve a landscape where wildlife can flourish and people can lead happier and healthier lives.

We are an independent, local charity, reliant on the support of our members and other donations. **Please help us if you can.**

You can help protect wildlife by ...

- ✓ **becoming a member** for just a few pounds per month
- ✓ **volunteering** to help
- ✓ **considering a Living Legacy** – a gift in your Will, whether small or large, would leave your footprint in our landscape for ever

Mae'r warchodfa natur yn un o fwya na 30 o eiddo i neu a reolir gan Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru. Trwy weithio gyda thirfeddianwyr, rheolwyr a chymunedau ein nod yw adfer eraill, ail-greu a ail-gysylltu cynefinoedd naturiol tameidiog i gyflawni tirwedd lle gall bywyd gwylt ffynnu a gall pobl fyw bywydau hapusach ac yn iachach.

Rydyn ni'n elusen annibynnol, leol sy'n dibynnu ar gefnogaeth ein haelodau a rhoddion eraill. **Plis helpwch ni os yw hynny'n bosib.**

Gallwch chi helpu i warchod bywyd gwylt drwy ...

- ✓ **dod yn aelod** am ddim ond ychydig bunnoedd bob mis
- ✓ **gwirfoddoli** i helpu
- ✓ **ystyried gadael Rhodd Fyw** – byddai rhodd yn eich Ewyllys, boed fach neu fawr, yn gadael ôl eich troed ar ein tirwedd am byth

Join as a family member to receive our fun-filled *Wildlife Watch* or *Gwylt!* magazines – and become part of the UK's leading environmental action club for kids!

Ymunwch fel aelod teulu i dderbyn ein cylchgronau difyr – *Wildlife Watch* neu *Gwylt!* – ac i fod yn rhan o glwb mwyaf blaenllaw y DU sy'n cynnig cyfle i blant weithredu dros yr amgylchedd!

Welcome!

Once a shallow lake, Cors y Sarnau is today a nationally important peatland, buzzing with wildlife including cranberry, orchids, insectivorous sundews, dragonflies, woodcock and snipe. At least four species of insect-feeding warbler nest in the dense scrub and woodland edge: garden warbler, willow warbler, chiffchaff and whitethroat. These are joined by grasshopper warbler, nesting in the tall tussock sedges – these are red-listed by the RSPB, meaning that the species is globally threatened. Reptiles such as grass snake and common lizard are also recorded here. You can also see the site's evolutionary 'hydrosere', visible in the succession of different plant communities that have colonised the lake over millennia, ultimately becoming wet woodland and willow carr.

DID YOU KNOW?
Peat isn't soil! It's accumulated bog-moss (sphagnum) that has built up over millennia in acidic, waterlogged conditions. Peat locks up carbon dioxide that would otherwise be released into the atmosphere, making peat bogs critically important to us all in combating climate change.

Croeso!

Yn llyn bas ar un adeg, erbyn heddiw mae Cors y Sarnau'n fawndir pwysig cenedlaethol, yn gyforio o fywyd gwylt, gan gynnwys llugaeron, tegeirianau, chwys yr haul prifysol, gweision y neidr, cyffylog a'r giach. Mae o leiaf pedair rhywogaeth o deloriaid sy'n bwydo ar bryfed yn nythu yn y prysgwydd trwchus ac ar gyron y goedwig: telor yr ardd, telor yr helyg, siff-saff a'r llwydfron. Yn ymuno â'r rhain bydd telor y gwair, gan nythu yn y twmpathau hesg tal – mae'r aderyn yma ar restr goch yr RSPB, sy'n golygu bod y rhywogaeth dan ffigyriad yn fyd-eang. Mae ymlusgiaid fel nadroedd y gwair a madfallod yn cael eu cofnodi yma hefyd. Yn ogystal, mae 'hydroser' esblygol y safle i'w weld yn yr olyniaeth o wahanol gymunedau planhigion sydd wedi ymsefydlu yn y llyn yn ystod y milenia, gan ddod yn goetir gwlyb a ffen helyg yn y diwedd.

WYDDOCH CHI?

Nid pridd yw mawn!
Mwsogl cors (sffagnwm) wedi croni ydi o, wedi casglu dros y milenia mewn amodau asidig, dyfrlawn. Mae mawn yn cloi'r carbon deuocsiad a fyddai'n cael ei ryddhau i'r atmosffer fel arall, ac felly mae corsydd mawn yn allweddol bwysig i ni i gyd er mwyn trechu newid hinsawdd.

KEY / CANLLAW

- ● ● Public footpath / Llwybr cyhoeddus
- ● ● Permissive footpath / Llwybr troed caniat�ol
- Wet woodland / Coetir gwlyb
- Fen / Corstir
- Grassland / Glaswelltir
- Valley mire / Cors y dyffryn
- Wetland restoration area / Adfer corstir

(P) Parking / Parcio

Health and Safety

The ground is uneven and waterlogged all year round. Wellington boots are advisable. There are areas of deep peat bog and ditches off the way-marked permissive path, and it is best not to visit on your own.

Iechyd a Diogelwch

Mae'r tir yn anwastad a dyfrlawn drwy gydol y flwyddyn. Dylech wisgo welingtyns. Mae ardaloedd o gorsydd mawn a ffosydd dwfn oddi ar y llwybr wedi'i farcio y mae caniatâd i chi fynd arno ac mae'n well peidio ag ymweld â'r safle ar eich pen eich hun.

Entrance / Mynedfa

Over 100 walks, talks and family events!

www.northwaleswildlifetrust.org.uk/events

Mwy na 100 o deithiau cerdded, sgyrsiau a digwyddiadau i deuluoedd

Get up close and personal with some remarkable insectivorous wetland-specialist plants such as common sundew. They supplement their meagre diet of nitrogen by trapping and consuming tiny invertebrates.

Bydd cyfle i fod yn agos iawn at blanhigion prifysol arbenigol y gwylbdir, fel chwys yr haul. Maent yn ategu eu deit eu bitw o nitrogen drwy ddal a bwya infertebrata mân iawn.

Parking in Sarnau village / Parcio ym mhentref Sarnau

A494

0m 170m

Entrance / Mynedfa

Walk through the enchanting bog woodland from the north of the site, with branches festooned with lichens and bryophytes that thrive in the damp, humid conditions.

Cerddwch drwy'r coetir corsiog hudolus o oglled y safle, sydd â changhennau'n gyforio o gennau a bryoffytiau sy'n ffynnu yn yr amodau llai a chlos.

Find a sunny spot during a spring or summer morning and look out for common lizards basking on the exposed gates and wood piles. Feeling lucky? You may catch sight of a grass snake or find a sloughed skin.

Chwiliwrch am lecyn heulog yn y bore yn ystod y gwanwyn neu'r haf i weld madfallod yn torheulo ar y giatiau a'r pentyrtau noeth o goed. Teimlo'n lwcus? Efallai y gwelwrchi chi gipolwg ar neidr y gwair neu ddod o hyd i groen wedi'i ddiog.

Listen out for the distinct high-pitched trill of the grasshopper warbler – best heard at dusk or dawn, from May to July. It is the best identifying feature of this otherwise elusive species!

Gwrandewch ar drydar main ac uchel nodedig telor y gwair – y gwyl neu'r wawr yw'r amser gorau i glywed hyn rhwng misoedd Mai a Gorffennaf. Dyma'r nodwedd sy'n ei gwneud yn hawdd adnabod yr aderyn swil yma, sy'n anodd iawn ei weld fel arall!

Enjoy a succession of fascinating flowers from the peculiar-looking bogbean and pompons of cotton grass in spring to the golden spikes of bog asphodel, purple hue of heather and red cranberry fruits in mid-summer.

Mwynhewch olyniaeth o flodau rhyfeddol, o bom poms plu'r gweunydd a ffâ'r gors sy'n rhyfedd yr olwg yn y gwanwyn i bigau eraid llafn y bladur, arlliw porffor y grug a ffrwythau coch y llugaeron tua chanol a diwedd yr haf.

Where next? Gors Maen Llwyd Nature Reserve (19 miles), Llyn Brenig, for heather moorland, birds of prey and grouse.

Ble nesaf? Gwarchodfa Natur Cors Maen Llwyd (19 milltir), Llyn Brenig, am rostir grug, adar ysglyfaethus a grugieir.